

سیمای چاه کشاورزی استان اصفهان

کشاورزی، مهندس نریمانی پرونده توانمندی و تجارب مدیریتی خود را با قبول مسئولیت در معاونت‌های آب و خاک، صنایع و برنامه‌ریزی سازمان جهاد کشاورزی استان اصفهان درخشان‌تر کرد. وی در سال ۸۷، با اتکا به بیست سال تجربه موفق مدیریت در بخش‌های مختلف، ریاست جهاد کشاورزی اصفهان را به عهده گرفت.

اکنون یک سال از تصدی مهندس نریمانی در سمت رئیس جهاد کشاورزی استان اصفهان می‌گذرد، لذا بر آن شدیم در گپ و گفتی دوستانه از توانمندی‌های استان اصفهان و نتیجه‌ی تلاش‌های ایشان و همکارانشان در این مدت جويا شده و مشروح آن را در اختیاران قرار دهیم. مهندس نریمانی سال گذشته در مراسم معارفه، افق‌های تازه‌ای را برای همکاران و دست‌اندرکاران بخش جهاد نمایان نمود و اهداف خود را بیان کرد. لذا نخستین سؤال خود را در این ارتباط مطرح کردیم:

چند درصد از برنامه‌های سال گذشته محقق شده است؟

در دهه‌ی فجر سال گذشته، به اتفاق همکاران، در اکثر بخش‌ها، دستیابی خوبی به اهداف سازمان داشته‌ایم. این اهداف براساس اولویت عبارت بودند از:

- گسترش شبکه آبیاری تحت فشار
- پوشش انهار و کانال‌های آبیاری عمومی
- گسترش واگذاری امور تصدی‌گری به تشکلهای غیردولتی
- تشکیل شرکت‌های تعاونی تولیدی و نظام‌های

- بهره‌برداری مناسب
  - محافظت از اراضی کشاورزی
  - گسترش کشت‌های گلخانه‌ای
  - احداث شهرک‌های دامداری
- در ادامه، مهندس نریمانی به توضیح عملکرد و دستیابی به اهداف سازمان، براساس اولویت‌ها پرداخت.

استان اصفهان از دیرباز به علت بهره بردن از مزیت وجود زاینده‌رود، خاک بسیار غنی، آب و هوای مناسب و اقلیم‌های متنوع، همچنین به علت وجود اراضی طبیعی از کاشان تا سمیرم، همواره استانی مطرح در زمینه کشاورزی، دامداری و تولیدات باغی بوده است. کشاورزی در اصفهان بسیار پررونق است و کشاورزان اصفهانی به طور عمده از دانش فنی بالایی برخوردارند.

در صد سال اخیر، کشاورزان اصفهانی با مهاجرت به اقصی نقاط کشور، زمین‌های گسترش و بسط صیفی‌کاری و باغ‌کاری را فراهم نموده و با پشتکار و تلاشی ستودنی نه تنها باعث گسترش سطح زیر کشت کشاورزی در ایران عزیزمان - به صورتی چشمگیر و شایسته تقدیر - شدند بلکه بسیاری از زمین‌های مستعد در نقاط دور افتاده و بعضاً خشک کشور را نیز با حفر چاه، قنات و گسترش شبکه‌های آبرسانی زیرکشت برده و به مجموع زمین‌های حاصلخیز و قابل بهره‌برداری کشاورزی افزودند.

اکنون یک سال است که سکانداری مدیریت، نظارت و تولید استان اصفهان، به دستان پرتوان مهندس محمدرضا نریمانی، تلاشگر نستوه و مدیر با کفایت بخش کشاورزی سپرده شده است.

مهندس نریمانی در سال ۶۷، در حالی عهده دار مدیریت جهاد سازندگی سقز شد، که همزمان به عنوان مدیر عامل جهاد نصر کردستان نیز مشغول به خدمت بود. میل به احیاء و آبادانی و خدمت به انسان‌های محروم - که از

صفت بارز مدیران جهادگر و انقلابی در سال‌های بعد از جنگ است - ایشان را بر آن داشت تا در سال ۷۶ به چهار محال و بختیاری مهاجرت کند و طی هشت سال مسئولیت در سمت معاون عمران جهاد سازندگی چهارمحال و بختیاری، کارنامه‌ای درخشان و ثمره‌ای ماندگار از خود باقی بگذارد.

بین سال‌های ۸۷-۸۴ و پس از ادغام جهاد سازندگی و وزارت

در کشاورزی گنجی پنهان وجود دارد، کلید این گنج در دست شرکت‌های خدمات مشاوره‌ای مهندسی قرار دارد

هدف اول: گسترش آبیاری تحت فشار

از دوران قبل از انقلاب تا سال ۸۷، ۳۷ هزار هکتار از اراضی استان اصفهان، تحت پوشش آبیاری تحت فشار قرار گرفته است که از این مقدار، ۲ هزار هکتار مربوط به قبل و ۳۵ هزار هکتار مربوط به بعد از انقلاب می‌باشد. در واقع، طی ۳۰ سال گذشته، به طور متوسط، سالیانه، ۱۲۰۰ هکتار تحت پوشش آبیاری تحت فشار قرار گرفته البته، در برخی سال‌ها این مقدار به ۴ هزار هکتار هم رسیده است که در این زمینه توانمندی استان را به خوبی مشخص می‌سازد. در سال ۸۷، با هدف تجهیز ۱۸ هزار هکتار از اراضی استان به سیستم آبیاری تحت فشار، درصدد گسترش این شبکه در طول یک سال - که برابر نصف معدل سال‌های بعد از انقلاب بود- برآمدیم.

خوشبختانه به حول و قوه الهی و تلاش دست‌اندرکاران این مقدار امروز، بعد از گذشت ۱۱ ماه از زمان بندی، به حدود ۱۵ هزار هکتار رسیده است، که معادل ۸۳ درصد هدف‌گذاری ما است و ۳ هزار هکتار باقی‌مانده نیز با عقد قرارداد و مطالعات انجام شده تا آخر سال احداث می‌شود. با توجه به مصوبات مجلس و هیات دولت مبنی بر کمک هزینه‌های بلاعوض (معادل ۱ میلیون و ۴۰۰ هزار تومان برای هر هکتار) مبلغی حدود ۲۵ میلیارد تومان، به کشاورزان پرداخت شده است.

آب آشامیدنی درون شیشه، آب برای گیاه پای ریشه

**تعاونی‌های تولید و
نظام‌های بهره‌برداری
مناسب، که تنها داروی
نظام خرده‌مالکی هستند
و می‌توانند در بالا بردن
راندمان تولید نقش آفرین
باشند،
راه مناسب کاهش
هزینه‌های تولید و افزایش
تولید هستند**

هدف دوم ما پوشش انهار و کانال‌های آبیاری عمومی بود که در این زمینه اقدامات زیر انجام شد:

عمده‌ترین چالش استان اصفهان، بحث تامین آب است. برای تامین آب که شامل: استحصال، انتقال و بالا بردن راندمان مصرف آب است، راهی جز مکانیزاسیون و بهبود انتقال و مصرف آن نیست. اصفهان بامتوسط بارش ۱۲۵ میلی‌متر در سال (معادل نصف بارش متوسط کشور) جزو مناطق خشک کشور محسوب می‌شود و اولویت اصلی ما انتقال آب از طریق گسترش ۴۰۳، لوله‌گذاری و انتقال آب به داخل مزرعه است.

برنامه اعلام شده ما در دهه فجر ۸۷، لوله‌گذاری ۶۵۰ کیلومتر از انهار، ظرف مدت یک سال بود، که این مقدار معادل کل لوله‌گذاری در دولت نهم است. با لطف خدا و تلاش همه دست‌اندرکاران این بخش و با توجه به پتانسیل خوب استان در زمینه تامین تجهیزات آبیاری، در طول ۱۱ ماه موفق به لوله‌گذاری ۴۵۰ کیلومتر از این مقدار (حدود ۷۰ درصد برنامه) شدیم.

استان اصفهان پیشرو در خصوصی‌سازی و اجرای اصل ۴۴

در زمینه واگذاری امور تصدی‌گری به بخش خصوصی اقدامات خوبی در استان صورت گرفته است که می‌توان به اقدامات ذیل اشاره کرد:

در حال حاضر، در اصفهان ۱۲۷ شرکت خدمات مشاوره‌ای فنی مشغول به کار هستند، از این تعداد ۷۵ شرکت در استان مشغول به کار بودند و در یک سال اخیر، ۵۰ شرکت به این تعداد افزوده شده و این شرکت‌ها هم فعال‌سازی شده‌اند.

تحت تاثیر فعالیت شرکت‌های مزبور، ۱۲۰۰ نفر از فارغ‌التحصیلان بخش کشاورزی وارد عرصه فعالیت شده‌اند و مشغول ارائه خدمات مشاوره‌ای و

فنی به بخش‌های مختلف کشاورزی می‌باشند.

اصولا شعار بنده همیشه این است که:

در کشاورزی گنجی پنهان وجود دارد، کلید این گنج در دست شرکت‌های خدمات مشاوره‌ای مهندسی قرار دارد.

آقای مهندس منظور شما از این گنج پنهان چیست و چگونه می‌توان آن را به دست آورد؟

اجازه بدهید این مطلب را با ذکر مثالی به طور واضح‌تر توضیح بدهم، در استان اصفهان با توجه به مشکلات مربوط به بارش، که بیان شد، متوسط عملکرد گندم آبی حدود ۴۰۶ تن در هکتار است، این در حالیست که در شرایط مشابه و با به زراعی، برداشت ۱۲۰۶ تن در هکتار را نیز در

احساس می‌شود.

پهنه استان اصفهان یک میلیون و ۴۰۰ هزار هکتار وسعت دارد، از این مقدار وسعت، فقط ۵۰۰ هکتار از اراضی به کشاورزی اختصاص یافته است، که معادل ۵ درصد کل مساحت استان و ۳ درصد زمین‌های کشور است، البته عملکرد کلی استان اصفهان ۶ درصد کل عملکرد کشور در بخش کشاورزی است، که این خود موید عملکرد دو برابری استان در واحد سطح است، ولی ما امیدواریم با راهکارهای مناسب، حفاظت از خاک و مکانیزاسیون این رقم را به سه برابر افزایش دهیم.

در راستای جبران مشکلات موجود و حفاظت از خاک مرغوب کشاورزی تعدادی طرح حمایتی تهیه شده است که از آن جمله می‌توان به راهکارهای زیر اشاره کرد:

– **راهکار اول:** کشت‌های ویژه از جمله گسترش کشت‌های متراکم و کشت گیاهان با خاک‌ورزی کمتر برای حفاظت از خاک است.

در زمینه کشت‌های متراکم، بزرگ‌ترین گلخانه یکپارچه کشور را در حال ساخت داریم که در جهان مقام دوم را بعد از اسپانیا در این زمینه به دست آورده‌ایم، این گلخانه یکپارچه با ۳۰ هزار مترمربع مساحت در نوع خود بی‌نظیر است.

– **راهکار دوم:** خارج کردن زمین‌های مرغوب حاشیه شهرها از روند رو به رشد تخریب و تغییر کاربری است، در این زمینه با شوراها شهر و شهرداری‌ها به تعامل خوبی رسیده‌ایم، در حال حاضر اولویت گسترش شهرها را به صورت عمودی تغییر داده‌ایم و برای تشویق مردم در اثر تعامل با نهادهای ذی‌ربط، گسترش عمودی شهرها را به صورت رایگان‌سازی، هزینه تراکم تا ارتفاع سه طبقه را در دستور کار شهرداری‌ها قرار داده‌ایم. با توجه به تفکر عمومی بر امکان اتمام ذخایر انرژی کشور، باید بدانیم که امروز، دغدغه مسئولین باید بیش از حفظ ذخایر انرژی، حفاظت از خاک زراعی باشد که تجدیدپذیری طولانی‌تری دارد. در سال گذشته استان اصفهان توانست مقام دوم کشور را در زمینه حفاظت از خاک‌های کشاورزی به دست آورد.

امیدواریم امسال با اقدامات خوب انجام شده در این زمینه، اصفهان مقام اول کشور را در این زمینه به دست آورد.

در ادامه به معرفی قابلیت و توانایی‌های شهرستان اصفهان می‌پردازیم:

شهرستان اصفهان حدود ۱۶۰ هزار کیلومتر مربع مساحت دارد و اراضی قابل کشت آن حدود ۱۹۲،۹۷۶ هکتار می‌باشد که به طور متوسط، سالانه ۱۰۰ هزار هکتار آن به کشت محصولات زراعی و ۱۹۹۳ هکتار آن به باغ‌های دائمی اختصاص یافته است.

آنچه مسلم است کمبود شدید آب، امکان گسترش کاشت در اراضی این شهرستان را با محدودیت مواجه ساخته است.

از نظر تقسیمات کشوری، این شهرستان دارای ۱۱ شهر، ۶ بخش،

۸ منطقه، ۱۹ دهستان و ۲۴۳ آبادی می‌باشد و با توجه به مزیت نسبی تولید محصولات زراعی در چرخه‌ی تولید کشور، امروزه بیش از ۴۰ درصد از جوانان روستایی شهرستان اصفهان در زیربخش‌های مختلف کشاورزی مشغول به فعالیت می‌باشند.

مدیریت جهاد کشاورزی شهرستان اصفهان با زیر پوشش قرار دادن ۱۰ مرکز ترویج و خدمات جهاد کشاورزی، ۲ دفتر کار ترویجی، ۱۴ شرکت تعاونی تولید، ۱۹ شرکت خدمات مشاوره فنی و ترویجی خصوصی، ۱۹ شعبه شرکت تعاونی روستایی و ۱۶ عامل توزیع نهاده‌های غیردولتی، ۲۴ شرکت خدمات مکانیزه غیردولتی، ۳ آزمایشگاه خاک‌شناسی و ۱۰ شرکت کشت و دام فعال و تعداد ۱۶ کلینیک گیاه‌پزشکی فعال، کار خدمات‌رسانی به کشاورزان، باغداران و دامداران و به طور کلی تولیدکنندگان محصولات کشاورزی را به عهده دارد.

سیمای زراعی شهرستان اصفهان

شهرستان اصفهان با ۱۰۰ هزار هکتار عرصه زراعی، دو فصل اراضی کشاورزی را زیرکشت برده است. این شهرستان در فصل پاییز، بیش از ۷۰ درصد از سطح اراضی را به کشت محصولات عمده‌ای نظیر گندم، جو، یونجه و در کشت بهاره نیز، حدود ۳۰ درصد از اراضی را به کشت محصولات نظیر ذرت، برنج و پنبه اختصاص می‌دهد.

باتوجه به آنچه ذکر شد عملکرد متوسط محصولات به شرح فوق، بیش از عملکرد متوسط کل استانی می‌باشد. به طوری که به عنوان مثال شهرستان اصفهان با ۴۲۵۰۰ هکتار سطح زیرکشت گندم در طی سال‌های پربابی، می‌تواند حدود ۷۰ درصد گندم استان را تامین کند و از مرز ۲۳۰ هزار تن بالا رود این امر فقط، با تلاش کشاورزان آگاه و زحمات بی‌دریغ مروجین و کارشناسان به وقوع پیوسته است.

طرح‌های زراعی شهرستان اصفهان (خودکفایی گندم، افزایش نباتات زراعی، علوفه، سبزی و صیفی) در غالب طرح خودکفایی گندم، افزایش تولید محصولات زراعی و افزایش تولید علوفه و ذرت و نباتات علوفه‌ای

۳- گیلاس ۲۳۵/۵

۴- زردآلو ۱۵۴/۵

۵- بادام آبی ۳۸۶/۷

ج- بیمه باغ‌ها، در شهرستان از شرایط مناسبی برخوردار است و با برگزاری کلاس‌های آموزشی و توصیه باغداران در مورد محاسن بیمه محصولات باغی، سطح بیمه رو به گسترش می‌باشد.

فعالیت‌های انجام‌شده در واحد مکانیزاسیون

شهرستان اصفهان با دارا بودن یکصد هزار هکتار اراضی مرغوب کشاورزی، از وضعیت مکانیزاسیون خوبی در چرخه تولید محصولات کشاورزی برخوردار می‌باشد.

وجود تراکتور و ماشین‌آلات سبک، نیمه سنگین و سنگین، کمباین برداشت، کمیونات و دستگاه‌های خاک‌ورزی سنگین و سبک همچنین استفاده از لوازم و ادوات مدرن یکی از دلایل مهم افزایش راندمان تولید در شهرستان می‌باشد. از طرفی شرکت‌های فعال با ارائه خدمات مکانیزاسیون نقش مهم و موثری را در کاهش هزینه‌های تولید و افزایش راندمان استفاده از منابع ایفاء می‌نمایند.

از جمله اقدامات صورت گرفته، به منظور ارتقاء سطح کمی و کیفی مکانیزاسیون در شهرستان اصفهان می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

الف- طرح توسعه ماشین‌آلات مدرن در سطح شهرستان و ارائه آموزش‌های لازم در این خصوص

ب- طرح توسعه و تقویت شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات مکانیزاسیون

ج- طرح نظارت بر برداشت غلات

د- اجرای طرح تسطیح اراضی با استفاده از لندلوور لیزری

منابع تامین آب شهرستان اصفهان

از آنجا که آبیاری در شهرستان اصفهان وابستگی کامل به آب رودخانه زاینده‌رود دارد و بیش از ۸۰ درصد از اراضی زراعی به صورت مستقیم یا غیرمستقیم وابسته به جریان‌ات آب زایشی در شاخه‌ها و کانال‌های آبرسانی می‌باشد و تغذیه‌ی سفره‌های سطحی و نیمه عمیق این شهرستان از طریق نفوذ آب رودخانه و آبیاری مزارع از کانال‌های تامین می‌شود لذا، عمده‌ترین مشکل زراعی شهرستان اصفهان دغدغه تامین آب به موقع، جهت مزارع می‌باشد. بیش از نیمی از غله کشت‌شده در شهرستان اصفهان در مناطق «جرقویه» و «رود شتبن» کشت می‌شود که این اراضی دارای مشکلات فراوانی هستند از جمله شوری آب و خاک، وجود لایه‌های زیر سطحی نامناسب و گچی و وجود زه‌آب فراوان و نیز خاک‌های فقیر از مواد غذایی، که برنامه‌ریزی و مدیریت خروج آن از منطقه، هنوز صورت نپذیرفته است مجموعه‌ی عوامل فوق به تشدید مشکلات شهرستان اصفهان کمک می‌کند.

و پنبه و دانه‌های روغنی به اجراء درمی‌آید. همچنین، مساعدت در انجام آزمون‌های خاک و نمونه‌های گیاهی، ایجاد مزارع الگویی و آرمانی مقایسه ارقام، در خاک‌ورزی و کاشت و تهیه بستر از دیگر اقداماتی است که در طرح‌های زراعی به کار بسته می‌شود.

ضمن این که نظارت مهندسين ناظر از زیر پروژه‌های طرح‌های فوق می‌باشد و از مزایای آن می‌توان به آشنایی کشاورزان با روش‌های نوین زراعی، بذور جدید مصرف پهنه کود و بهره‌گیری از تخصص بیش از ۴۵ نفر کارشناس جوان، در عرصه جهت نظارت بر تولید محصول از مرحله قبل کاشت تا بعد از برداشت، اشاره کرد مجموعه عوامل فوق، تاثیرات بسیار مثبتی در چرخه‌ی تولیدی کشاورزی بر عهده داشت.

عمده‌ترین محصولات زراعی شهرستان

این شهرستان با تولید محصولات مختلف کشاورزی و افزایش ضریب امنیت غذایی از جایگاه شایسته و مطلوبی در استان اصفهان برخوردار است به طوری که در تولید محصولات مهمی چون گندم، ذرت علوفه‌ای، جو، یونجه، پنبه، شیر، مرغ و گل‌های زینتی دارای مقام اول و در تولید گوشت قرمز، عسل، تخم‌مرغ و سبزی و صیفی دارای مقام دوم در استان اصفهان می‌باشد.

فعالیت‌های انجام‌شده در واحد باغبانی در راستای ارتقاء سطح کمی و کیفی باغ‌ها

الف - طرح‌های باغبانی شهرستان شامل موارد ذیل می‌شود:

۱- طرح بهبود کیفیت محصولات باغی و صادراتی

۲- طرح اصلاح و نوسازی باغ‌ها در اراضی مستعد شیب‌دار

۳- طرح و اصلاح توسعه باغ‌های زیتون

۴- احداث باغ از طریق نهال یارانه‌دار (انار، زیتون، زردآلو، به، آلبالو

مجاری)

عمده‌ترین محصولات باغی شهرستان اصفهان به شرح زیر می‌باشد:

۱- انار با سطح ۴۷۷ هکتار

۲- پسته ۴۵۶/۹